

LENGYEL ZOLTÁN

Nem

Wir, das bin ich.

A hetvenöt éves Thomas Bernhardnak

Az emberek nagy része visszataszító, bárki számára. Mindenki számára visszataszító az emberek nagy, túlnyomó része, de legyűrrik vagy még inkább elhazudják az undort, és egymás közelébe és következőképpen egymás agyára mennek. Egymás agyára mennek abszurd magányfélelmükben és becsapják egymást, felhasználják egymást, megtámadják egymást, megölik egymást, megeszik egymást, megerőszkolják, megbecstelenítik egymást. Egymás hulláit is gyalázzák folyton. Egymás hulláit is gyalázzuk folyton. És ez folytonos csapdahelyzet, társadalom-csapda, amelytől semmilyen, képzelt vagy valódi elvonulás sem mentheti meg az embert. Csapda mindenkinek, minden nap. Halálos; csapda a hulláknak is. Nem kíméljük halottjainkat, bárki nevével visszaélünk bármikor bármilyen alantas ügyletben; a nyomorékot, a süketet, a vakot és a némát is beidézük tanúként, ha a mi bőrünkre megy ki a játék. Túlélés-diktatúra. A túlélés önkénye, a társadalom-mozgató, a nyugtot nem hagyó. Nem hagyhatunk ki belőle senkit sem, különben végünk, túl nem élünk senkit sem.

Ebben meg is egyeztünk Kollerral, mely megegyezés egyik közös erdei sétánk eredménye volt, hogy ki mondta ki e szavakat, már nem emlékszem, nem mintha számítana; Kollerral, az úgynevezett bürtöntanítóval, ahogy ő szokta mondani, aki tehát azzal foglalkozik, hogy a bentlakókat költészetre, zenére, matematikára és egyáltalán az élni-tudás művészetére tanítsa; aki következőképp arra tette fel az életét, hogy, ahogy ő mondta, az úgynevezett társadalom által a legaljasabb és -gyávább módon a mélybe és pusztulásba taszított emberekkel, leginkább a csaknem egész életüket zárkákban töltő szerencsétlen gyilkosokkal elhitesse, hogy nem volt teljesen értelmetlen és cinikus az, hogy a világra jöttek, amiben időről időre ő maga (Koller) is kételkedett. Ebben tehát megegyeztünk, jóllehet sok kérdésben sosem tudtunk dűlőre jutni egymással, ahogy mondani szokták. Koller ugyanezen sétánk alkalmával, mikor az erdőből egy tavaszi napfényben fürdőző tisztásra értünk, kért meg arra, hogy lehetőség szerint egy héten keresztül, egy, az ő számára (Koller számára) is hozzáférhető nyelven dokumentáljam egyébként is folytonosan tartó intenzív és eszelős önfigyelésemet, mert, ahogy ő fogalmazott, ez sokat segíthetne neki munkájában, másrészt talán számomra sem haszontalan; neki azért segít, mert, az ő szavaival élve, olyan ember vagyok (én), aki szüntelenül, illetve újra és újra azon dolgozik, hogy magát körbezárja, igen, annak a legkétségbeesettebb embertípusnak vagyok a mintapéldánya, mely elhatalmasodó halálfélelme következtében privát önzárkára ítéli magát; gondolkodó és beszélőzárkájában, tehát csakis a fejében lévő, de hozzáférhetetlen csendben érzi

otthon magát. Úgy gondolja, hogy esetleges feljegyzéseim talán hozzásegíthetik ahhoz, hogy a zárkálét szellemi és lelki vonatkozásairól pontosabb képet tudjon alkotni; a fizikai aspektust már igen behatóan volt alkalma tanulmányozni, nem adja fel azonban természetesen ezirányú tanulmányait sem. Arra kért, jegyezzem fel egy héten keresztül különböző benyomásaimat, bármiről, ami engem érint, vagy úgy gondolom, hogy engem érint. Meggyőződése, hogy feljegyzéseim révén valamelyest elszakadhatok szakadatlan önmegfigyelésemtől, öngyanakvásomtól, önkínzásomtól, még ha, tette hozzá, minden ön-nel kezdődő szó visszaélés is a szavakkal, milyen önmegfigyelés, ha a megfigyelés csakis akkor jár bármiféle haszonnal, ha a megfigyelt nem tudja, hogy megfigyelik, ami kizárt, ugye, ha megfigyelő és megfigyelt ugyanaz, tehát ha magamat figyelem, akkor nem magamat figyelem, hanem valaki mást figyelek szükségképpen. Ezek a sorok tehát beszélgetéseink folytatásának tekinthetők, Kollerral folytatott beszélgetéseink folytatásának, természetesen, semmilyen más élő kapcsolatom nincsen emberekkel. E sorok tehát beszélgetéseink folytatásának és dokumentálásának tekinthetők, dokumentálásának, amennyiben folytatásának, és folytatásának, amennyiben dokumentálásának, hiszen folytatni beszélgetéseinket (írásban) és dokumentálni beszélgetéseinket (írásban) egy és ugyanaz, vagyis árulás. Így hát e sorok beszélgetéseink meghamisításának is tekinthetők, annak leginkább. Dokumentálni, azaz meghamisítani. Nyilvánvaló, hogy sokkal jobb lenne, ha e sorok sohasem születtek volna meg, de végső soron ez bármelyik valaha leírt sorról elmondható. És a felelősség csak részben, jóllehet nagyobb részben terhel engem, hiszen ön, Koller, megszólítom, mivel biztosra veszem, hogy a lehető legaprólékosabban fogja e sorokat olvasni, ön biztosan elolvassa őket, e sorokat, tehát ön, Koller, kért meg erre a feladatra, így ön is vétkes a dolog természetéből fakadóan. Az igazi vétkes persze így is én maradok, hiszen semmilyen kényszerűség, szükségzerűség nem kényszerít arra, hogy e sorokat leírjam, hiszen az adott szavam mégsem tekinthető annak. Részben persze osztom az ön nézetét, miszerint e soroknak, tehát ennek a szellemi bűnözésnek lehet némi gyakorlati haszna. Beszéltem Kollerral arról, mikor visszaértünk a sötétedő erdőbe ugyanezen alkalommal, hogy napok óta Mendelssohn-Bartholdy három *Venezianisches Gondellied*-jét játszom újra és újra, ezeket az úgynevezett egyszerű dallamokat, melyek mind egytől egyig és hangról hangra örök rejtélyként maradnak meg számomra. Hogy az úgynevezett egyszerű zene a lehető legbonyolultabb zene, hogy végső soron minden zene egyszerű, főként akkor, ha bonyolult. Koller a legmatematikaibb zeneélvező és zeneteremtő elme (partitúra) és test (hangszer), akit valaha ismertem, de legalább annyira zenei is, mint amilyen én vagyok, én, aki Koller elmondása szerint a legzeneibb ember vagyok, akit valaha ismert. De az én agyam is legalább annyira matematikai agy, mint a Kolleré. Nem sok mindenben egyeztünk meg zenei-matematikai vitáink során, de Mendelssohn-t mindketten kedveltük, így hát szívesen beszéltem a három *Venezianisches Gondellied*-ről Kollerral. Koller a dalok gyilkos fényéről beszélt, semmi esetre sem sötét zene ez, mondta, és pontosan értettem, mire gondol. Semmi esetre sem sötét zene, ez a három velencei dal, nem terheli semmiféle árny az ívét, és végletesen könnyed fénye öl, mondta Koller, és tudtam, pontosan értettem, mire gondol, hallgattam. Nem szóltam többé, hallgattam, hagytam beszélni, és Koller élvezte a beszédet, továbbszötte gondolatkísérleteit a három *Venezianisches*

Gondellied-ről, én pedig élveztem hallgatni, ahogy ez már oly sokszor előfordult erdei sétáink során, hogy ő beszél, én meg hallgatom.

Kívül a szerencsés bűnözők, belül a szerencsétlen bűnözők, mondja Koller. Kívül az aljasabbak, természetszerűleg. Belül a naivabbak. Mind kívül, mind belül az elhazudott kétségbeesés. Az elhazudott kétségbeesés zárkája kívül és belül, mondja Koller.

Az újszülött, aki néhány napja született a szomszéd lakásban, folytonos nyomorúságos üvöltésével lehetetlenné tette számomra tegnap este, hogy eljätsszam a három *Gondellied*-et, mondom, az újszülött zenegyilkos, a szomszéd újszülött különösen az, az újszülött gyilkos. Koller nem tartja elképzelhetetlennek, hogy eljön az idő, mikor a társadalom, az úgynevezett társadalom, mondja Koller, is eljut a felismerés evidenciájához, amikor lesz merszük az embereknek végiggondolni gondolataikat, és nem lesz több, soha többé nem születik újszülött, illetve a megszületett újszülöttet azonnal kivégzik, illetve a megfogant leendő újszülöttet azonnal abortálják. Koller nem tartja elképzelhetetlennek, hogy eljön ez az idő, de, teszi hozzá, valószínűnek sem, annál is inkább, hogy egyre több újszülött születik szemmel láthatólag, születnek anélkül, hogy születésük előidézői, a gyerekcsinálók egy pillanatig is belegondolnának abba, hogy milyen újabb szerencsétlenséget szabadítanak ezáltal a világra, születésük előidézőiben, vagyis a gyerekcsinálókban föl sem merül, hogy újszülöttüket az egzisztenciamásnába dobva csakis a felhalmozott nyomorúságot növelik, mondja Koller.

Isten elvette az embertől az önkioltás tudományát, hogy megtapasztalhasa a végtelen kínt. Az öngyilkosság dilettantizmus, mindig marad nyom, mondja Koller. Isten megvonta az embertől az önkioltás tudományát, hogy tehetetlenségében nyöszörögjön, tegyen-vegyen, igen, *gegen die Tatsachen zu existieren, zu gehen, zugrundegehen*. Hogy nem olthatja ki magát többé, az ember természetszerűleg azon tevékenykedik, hogy magán *kívül* oltson ki mindent, hogy tönkretegyen és tönkremenjen, mivel a belső többé nem hozzáférhető számára, kívül teremt sötétséget.

Azt a nyelvet beszélem, amit egyedül csak én értek; aki azt állítja, hogy megért engem, hazudik vagy egyszerűen csak ostoba, és ez a hazugság vagy ostobaság mindennapos ostobaság és hazugság, és ez a hazugság és ostobaság az úgynevezett szellemi képzettségtől tökéletesen független. Koller sosem mondta, hogy megért engem, ellenkezőleg, nap mint nap értetlenségének ad hangot, értetlenségének személyekkel kapcsolatban, értetlenségének eszméimmel kapcsolatban. Ahogy természetesen én sem értem Koller eszméit, személyét sem, valószínűleg szavait sem, így ezek a rögzített sorok egytől egyig kettős árulást visznek végbe, a saját, közölhetetlen ideálm elárulását és Koller eszméinek zsbivására vitelét, elárulását. Koller ma újra a tervéről beszélt, amely, ahogy fogalmazott, az utolsó munkafázisba érkezett. Az utolsó munkafázisba, ami azt jelenti, hogy az épület, az úgynevezett Csillagbörtön teljes területe alá van aknázva, és már csak az van hátra, hogy a megfelelő kapcsolási rendszert kiépítse a detonációt elindító készülékkel, amit a központi körfolyosóról fog elindítani, mármint a detonációt. A központi körfolyosó alá helyezte a robbanószer javát, hogy öndetonációja valódi gyújtópontja lehessen környezete felrobbantásának, így Koller, és statikai, jobban mondva antistatikai, tehát

robbanásdinamikai szempontból is ez a legszerencsésebb. Koller újra elmondta, nyugodt arccal, szokásos kávéscsészéjével a kezében, hogy hosszas töprengés után jutott arra, miszerint ez a lehető legjobb, amit az úgynevezett bentlakókkal, az örökkel és önmagával tehet, nevezetesen az, hogy a levegőbe röpteti őket. Tudja természetesen, hogy talán hetekig eltart majd, amíg szétoszlik a robbanás füstje, de azt is, hogy a büntetés-végrehajtás intézménye, ez a tökéletesen náci intézmény a legkisebb sérülést sem fogja elszenvedni, de ez nem is érdekli többé. Vége a kamaszos világmegváltó örületnek, így Koller, bár a detonációnak szükségszerűen Nagypénteken kell megtörténnie. Ez a lehető legnácibb intézmény, amelynek még a visszataszító kapitalizmus eszméiségéhez is igen kevés köze van, így Koller, rendíthetetlen marad, mert ez az úgynevezett társadalom legelemibb érdeke, létfeltétele, hogy rendíthetetlen *maradjon*, ha ez a náci intézmény összeomlik, vele együtt roskad önmagába a társadalomnak nevezett környezetszennyezés is, mondja Koller, nem előtte és nem utána, hanem pontosan ugyanakkor, mert végső soron a kettő alighanem elválaszthatatlan, hacsaknem ugyanaz. Az úgynevezett társadalom a büntetés-végrehajtás. A büntetés-végrehajtás szükségszerűen náci eszmékre van utalva, nemcsak itt, de mindenhol a világon, náci eszmékre, vagy olyan borzalmas eszmékre, amire nincs szó, de borzalmasabbak a vérgőzös náciizmusnál is, így Koller. Ez így is *marad*. Nagypéntek éjszakáján lesz egy kis felfordulás, ez minden, amit tenni lehet, mondja Koller.

Semmi fény nincs belül, a zárkában, és amikor kijössz, kívül, a zárkán kívül olyan elviselhetetlen a fény, hogy megvakulsz. Megvakulsz és hanyatteszel és tehetetlen vagy, nem tudsz mozogni többé. És folytonosan a cella küszöbén állni is lehetetlenség, még ha ott is lenne a helyed. Az élet abszurd, de nem nonszensz. Az élet lehetetlen, de nem valótlan. Nap mint nap eszünkbe jut számos olyan tett vagy beszéd, melyet megtennénk vagy beszélnénk, amelyet megtenni és beszélni vágyunk, és amelyet mégsem teszünk meg és beszélünk ezért meg ezért, tehát ezért meg ezért az ellenérv miatt nem teszünk és nem beszélünk, csak tehetetlenül dadogunk. Ezekből a lehetséges tettekből és beszédekből legalább egyet minden ostoba ellenérv ellenére meg kell tennünk és ki kell mondanunk, ha nem akarunk megfulladni. Hogy beengedjük a szobába a friss levegőt, tárva kinyitjuk az ablakot. Ez a szoba, ahol mindig is voltam, ajtó és ablak nélküli tökéletes zárvány. Ha van ablak, vakablak. Ha van is ajtó, halálos szakadékra nyílik. Innen nem megy ki semmi, ide nem jön be semmi, itt már nincsen levegő. Teljes zárványként tudja magát egészben kinyitni, mint egy meztelen halott női test. Mióta halott vagyok, minden fáj. A hangyák görgetik a vérrögöket ereim maradványaiban. Testem kitinpáncélt növesztett. Élvezek folytonosan, úgy tudok élvezni, ahogy az őzgida élvezzi az ugrást. Szörnyű értelem táru mindenre, nem felejték semmit sem. Minden analógia, paralógia, és mind az életre vonatkozik. Az élet a halálra vonatkozik. És nem tudok semmit sem, nem tudom, Istennek hála, vadak között szolgáljanak neki az angyalok. Azt mondják, itt mindig világtalan az ég. Úgy értem, mindig csillagtalan az ég. Itt. Nem tudom, hol itt. Nincs emlékem arról, hogy hova helyeztetett ez a szoba a világba. Itt nincs világ, világtalan vagyok. Mindenesetre semmi esetre sem volt arra eset, hogy az eget lássam, nem is lehetett erre semmi eset, tekintve, hogy a vertikális felettem fixen zárul, plafon, úgy mondják, azt hiszem. Én, ég, ég, ezek egymást kizáró tényezők. Szégyellem én is, hogy megszülettem, de hát mit tegyünk, elzárja egymást úgyis egy mástól fejünk.

Az egyetlen tökéletesített képességem velemszületett irritációs képességem. Ha akarom, egyszerű levegővételemmel irritációs mechanizmusokat tudok beindítani. Ez az a képesség, az *ellenképesség*, a minden *ellen* és önmagam *ellen* való képesség, ami miatt továbbegzisztálnom érdemes; így ezt az én ellenképességemet időről időre nemcsak a lehető legnagyobb élvezettel használom, hanem meggyőződésem, hogy ez a legjobb, amit tehetek, tehát hogy irritációt indítok. A teendő a tények tettetésének tényleges feltárása. Irritációs mechanizmusok beindításával nap mint nap újra lerombolni a díszletet, az *élet-díszletet*, szétkergetni a színészeket, az *élet-játsszókat*, egyáltalán, felszámolni, csődbe vinni az *élet-színházat*, és *halott* színházzá tenni az *élet-színházat*, tehát megszakítani a színjátszást, az *élet-játsszást*, és természetszerűleg nap mint nap elpusztítani a színigazgatót, tehát saját magam is, a színigazgatót főbelőve a színigazgató fejét *halott* fejévé változtatni, a színészeket a *halálba* kergetni, az újabb és újabb díszleteket és épületeket újra és újra lerombolni, és belélegezni a friss levegőt, újra bejárni a megnyílt teret, igen, ez a legjobb, amit tehetek, hogy aztán persze másnap ugyanarra, a lényegében változatlan élet-színjátszásra ébredjek, a lényegében módosulatlan díszletek és színészek és színházépületek között őrlődjek, az újabb irritációs mechanizmus beindításának a lehetőségére várva.

Mielőtt a detonáció beindul, mondja Koller, elolvasom a feljegyzéseit. Olvasás, egy kis hatásszünet, majd detonáció, ami persze lényegét tekintve öndetonáció, mondja Koller. Illúzió a tiszta önköltés, dilettantizmus az öngyilkosság, mondja Koller. Csak mást oltunk ki, de sohasem magunkat. Szétlőjük a fejünket, de nem magunkat semmisítjük meg ezzel, hanem ténylegesen mást és másokat. Ahogyan mocskosan, vérben és szarban kerülünk erre a világra, ugyanolyan mocskosan, de sokkal nagyobb pusztítást okozva hagyjuk el ezt a világot, mivel nyomainkat nem tüntethetjük el, amik egytől egyig csakis bűnjelek, bizonyítékok ellenünk, mondja Koller. Bűnünk kísér és kísért bennünket szüntelenül, létezés-bűnözésünk nem hagy nyugtot nekünk, és minden valószínűség szerint, bár ennek nem sok értelme van, továbbkísér és -kísért bennünket az úgynevezett halál után is, ahol nem lesz megnyugvás, de ezek persze csak üres frázisok. Mi bűnünk, az én bűnöm. Mi, az én vagyok. És akkor újra az erdőben találtuk magunkat. Tízperces néma járás után az erdőben Koller lehajolt, négykézlábra ereszkedve egy vaddisznó nyomát vizsgálta, majd látható élvezettel lélegezte be a nyirkos avar illatát, belefeküdt a nedves avarba, és a nyirkos levelekkel betemette magát, csak a feje látszott ki. Nem beszéltünk aznap többet. *Melancholia schwebt über die neue Stadt, hallom még énekelni Kollert, und über dem Land. Im zerschnittenen Himmel, von den Jets zur Übung zerflogen, hängt sie mit ausgebreiteten Schwingen, ohne Schlaf und starren Blicks, in Richtung Trümmer, hinter ihr die Zukunft aufgetürmt, steigt sie langsam immer höher, übersieht letztendlich das ganze Land. Was ist die Befindlichkeit des Landes?*

Az újságban olvasom, hogy Kollert, aki persze nem „Koller”, természetesen nem fogom ide leírni az igazi nevet, hívhatnám akár Kellernek is, miért ne, tehát olvasom az újságban, hogy Kellert Nagypéntek éjszakáján letartóztatták. Egy bentfelejtkezett börtönőr talált rá a körfolyosón, egy székhez kötözve, szeme és szája leragasztva, fülei bedugva, kezében a robbanószerkezet kapcsolóját tartva, körülötte a földön pedig kézzel teleírt

papírlapok szétszóródva. Állítólag semmilyen ellenállást nem tanúsított, készségesen alávetette magát a rendőri eljárásnak, nem volt ellenállás. A teljes sötétségben ült. A börtönőr szolgálat közben elaludt, és így otffelejtette magát szolgálatának letelte után, mert a váltás nem érkezett időben, így vallhatott kudarcot Keller egyébként pontos időzítése, és ennek következtében így vallott kudarcot a robbantás, ami így nem robbant. A Csillagbörtön tehát nem robbant fel, az „őrült terv”, az „ámokfutó börtöntanító aljas terve nem sikerült”, ahogy a szokás szerint cinikus és pofátlan újság fogalmaz. Keller állítólag többször kimondta a komédia szót, de rá se hederítettek, azt is mondhatta volna, tragédia, ugyanúgy rá se hederítettek volna, és végső soron jogosan, tragédia, komédia, egyre megy, vagy mégsem, a tragédia komédiára, a komédia tragédiára, ha figyelünk, komédia, ha cselekszünk (ha beszélünk), tragédia, és hogy egy pillanatra sem lehetünk képesek felfüggeszteni a figyelmet és a cselekvést (a beszédet), életünk determináltan és velejéig tragikomikus, kívülről így tűnhet legalábbis, belülről meg nem tűnik sehogy, mert nem tűnhet. Az ítélethirdetés után, miközben Kellert elvezették, annak tudatában, hogy (Keller) hall engem, kiáltozni kezdtem, most már benn vagy!, benn vagy! Benn vagy! Benn vagy! Benn vagy!, skandáltam teli torokból, és nem hagytam abba, nem voltam hajlandó többé abbahagyni, egyszerűen ki kellett mondani valakinek, hogy benn van, az evidenciát, hogy benn van, a kimondatlan evidenciák elhallgatott evidenciák, az elhallgatott evidenciák elhazudott evidenciák. De vannak kimondhatatlan evidenciák is, persze, ez azonban nem az volt, ez csak kimondatlan evidencia volt, a kimondásra váró. És addig mondtam és mondtam, hogy benn van, benn van, addig mondtam, hogy világossá vált, legalábbis számomra, és világossá vált, legalábbis számára, Keller számára, az ismétlés, a szakadatlan skandálás egyre nagyobb fényt gyújtott erre az evidenciára, ami így végképp kimondott evidencia lett, és ezen már nem változtathat semmi, és addig mondtam és mondtam, hogy benn van, benn van, amíg jobbnak látták, hogy idehozzanak, ahol most vagyok, és ezeket az utolsó sorokat írom, az úgynevezett bolondokházába hoztak, persze, nem messze van a börtöntől, azóta itt vagyok. A kézirataimat, Keller kérésére, egy megbízható közös rendőrismerőse eljuttatta hozzám, és most ezért be is fejezem e sorokat, nem írok többé, mivel végre megtanultam beszélni. A befejezett sorokat majd visszaküldhetem Kellernek, a megbízható rendőrismerőse révén, a börtönbe, ahol ő van. Mindenki a helyére került, gondolom most, az én fejem ugyanis egy tökéletes bolondfej, egy bolondokháza-fej, és minden idemutatott, erre a pontra, ahol most ülök, itt vagyok otthon, a bolondokházamban, ahogy Keller is természetesen a cellájában, és hogy ez így helyes és a lehető legmegfelelőbb, gondolom most. Keller a cellájában van otthon, mert az ő feje az igazi zárka-fej, és nem az enyém, gondolom, mondom. Keller állítólag azt mondta, hogy cellájában megteremtheti saját maga számára a lehető legideálisabb körülményeket könyve befejezéséhez; Az *izoláció művészete* című börtönfilozófiai könyvének a befejezését meglátása szerint a cellakörülmények és a cellaállapotok a lehető leghatékonyabban mozdíthatják elő. *Es gibt ja nur Gescheitertes*, mondta a tárgyaláson többször is, és a bíró, aki értett németül, nem értette, hogy mit beszél. A bíró, aki a tárgyalás egész menete során meglepő felkészültségről és megértésről tett tanúbizonyságot, kérdezte Kellertől, hogy, tekintve az ő (Keller)

közismert elkötelezettségét a bentlakók sorsát érintő kérdésekben, nem bánja-e (Keller), és itt kérdezhetné volna a szokásos és várható hazug kérdést, miszerint nem bánja-e (Keller) tettét, a büntettet, de nem, nem ezt kérdezte, hanem legnagyobb meglepetésre azt, hogy nem bánja-e (Keller), hogy terve kudarcot vallott, és hogy ennek következtében ő (Keller) is belülré kerül, tehát egyike lesz azoknak, akiken eleddig segíteni próbált, és így ő maga (Keller) is segítségre szorulhat majd; amire Keller alig látható mosollyal bólintott, és azt mondta: *nem*.

A jelöletlen német nyelvű szó szerinti idézetek a következő Thomas Bernhard művekből származnak: *Ja* (magyarul: „Igen”, in Bernhard: *Az erdőhatáron*), *Gehen* (magyarul: „Járás”, in *Ki volt Edgar Allan?*), *Der Keller* (magyarul: *Egy hátraarc. A pince*); illetve az Einstürzende Neubauten zenekar dalszövegéből: *Die Befindlichkeit des Landes* (a szöveget Blixa írta).